

Gemeenten willen stabiliteit en rust voor hun burgers

Geef de Wmo2015 en Jeugd(wet) een kans!

Het voornemen van het kabinet om het budgettaire probleem in de Wlz bij gemeenten neer te leggen, is onterecht en geheel onacceptabel. Het trekt een zware wissel op de inwoners van gemeenten die zorg nodig hebben. Gemeenten vinden dat de nieuwe zorgstelsels Wmo 2015 en Jeugdwet in het belang van de burger de kans moeten krijgen te realiseren wat beoogd is. Dat kan niet al vier maanden na de start worden gedwarsboemd met een extra korting en een dreiging tot jaarlijkse bijstelling van het budget. Iedereen weet dat de vruchten van het nieuwe zorgstelsel pas op de (middel)lange termijn te plukken zijn. De plannen van het kabinet zijn om drie redenen onacceptabel:

1. Ze brengen cliënten, aanbieders en gemeenten in de problemen;
2. Ze gaan in tegen bestuurlijke afspraken;
3. Ze gaan in tegen de interbestuurlijke verhoudingen en de systematiek van het gemeentefonds en leiden tot een valse start van Wmo 2015 en Jeugd.

Wij roepen u daarom op deze week in de debatten met het kabinet over Wmo 2015 en Jeugdwet uit te spreken dat deze greep in de kas van gemeenten niet mag doorgaan omdat de cliënten er direct de dupe van worden.

Het is onacceptabel dat nu al geld weggehaald wordt bij gemeenten

Een belangrijk uitgangspunt van de stelselwijziging is dat zorg en ondersteuning het beste dicht bij de burger geleverd kan worden. Maatwerk leveren, aansluiten bij wat mensen wél kunnen, eigen kracht en sociaal netwerk betrekken en naast individuele ook algemene voorzieningen ontwikkelen. Door dit alles is het mogelijk om de kwaliteit van leven op niveau te houden en tegelijk de kosten beheersbaar te maken.

Gemeenten willen de vernieuwing in de zorg en ondersteuning verder brengen. Zij zetten zich volledig in om van de nieuwe taken een succes te maken. De eerste maanden van 2015 zijn in relatieve rust

verlopen: voor bestaande cliënten geldt een overgangsrecht en gemeenten bevoorschotten in veel gevallen de instellingen. Gemeenten hebben immers vaak moeten inkopen zonder over betrouwbare cijfers te beschikken. De fase waarin gemeenten zich nu bevinden bestaat uit: inregelen, afhechten, vereenvoudigen administratieve lasten, communiceren, verbindingen leggen met zorgverzekeraars, vernieuwen en afspraken maken over de inkoop voor 2016.

Het is dan ook onacceptabel dat er al na vier maanden geld bij de gemeenten wordt weggehaald. Het gaat daarbij om 270 miljoen euro in 2015. Daarnaast wil het kabinet ook voor de komende jaren de budgetten laten aanpassen aan de groei binnen de Wlz. Voor 2018 noemt het kabinet al een bedrag van 435 miljoen euro. De plannen van het kabinet zijn om drie redenen onacceptabel:

1. Ze brengen cliënten, aanbieders en gemeenten in de problemen;
2. Ze gaan in tegen bestuurlijke afspraken;
3. Ze gaan in tegen de interbestuurlijke verhoudingen en de systematiek van het gemeentefonds en leiden tot een valse start van Wmo 2015 en Jeugd.

Toelichting

1 Cliënten, aanbieders en gemeenten in de problemen

Met een forse extra korting van 270 miljoen euro in 2015, die oploopt naar 435 miljoen euro in 2018, is het onmogelijk om het zorgniveau op een gewenst peil te houden. Minder zorg voor burgers zal het effect zijn. Aanbieders en gemeenten zullen jaarlijks geconfronteerd worden met onzekerheid over de wijzigingen in de budgetten. Zij kunnen geen lange termijn plannen maken om de zorg en ondersteuning daadwerkelijk te vernieuwen en te investeren in verbindingen tussen de diverse leefdomeinen van de burger.

Gemeenten hebben, op verzoek van het kabinet, het budget in 2014 vastgelegd in contracten met de aanbieders om de zorgcontinuïteit in te vullen. Het is niet zo dat eventueel niet geconsumeerde zorg zich een op een vertaalt in minder kosten, omdat het traject van facturatie en declaratie op individuele producten en prestaties in 2015 nog ingeregeld moet worden.

De inkoopafspraken zijn afgegeven op realisatiecijfers uit 2013. Daar is door het kabinet nadrukkelijk om gevraagd, vanwege continuïteit van zorg. Ook door de Tweede Kamer is hier keer op keer op aangedrongen; de contracten moesten voor 1 november 2014 (Jeugd) en 1 oktober (WMO) getekend zijn. Het getuigt van onbehoorlijk bestuur om die budgetten in het lopende jaar opnieuw ter discussie te stellen.

Daarnaast zijn gemeenten bezig flink te investeren in het realiseren van de aannames waaronder het stelsel is overgegaan: meer ondersteuning in de vorm van algemene voorzieningen, ondersteuning dicht bij huis en integraal (wijkteams), afspraken in de regio's met zorgverzekeraars en het vormgeven van de goede wisselwerking tussen formele en informele zorg. Zonder hierin te investeren is de forse taakstelling die gemeenten hebben meegekregen vanuit het regeerakkoord überhaupt niet te realiseren.

2 Tegen gemaakte bestuurlijke afspraken: zorgcontinuïteit in 2015 in gevaar

VNG en VWS hebben bestuurlijk afgesproken dat 2013 het basisjaar is voor de bepaling van de hoogte van het budget voor Jeugd en Wmo. Het jaar 2014 is daarvoor niet geschikt vanwege voorsorteeffecten; anticiperend gedrag van bijvoorbeeld cliënten en aanbieders. Een andere reden is dat (bijvoorbeeld in de jeugdhulp) gemeenten in 2014 samen met de voormalige uitvoerders al op diverse manieren bijgedragen hebben aan meer preventie, vermindering van instroom in zware zorg en meer ambulantisering.

Dit was een van de wijzen waarop gemeenten een deel van de opgelegde forse efficiencykortingen konden opvangen. Dat effect lijkt nu ingepikt te worden door het kabinet, waardoor gemeenten niet meer in staat zijn de zorg te leveren die zij zouden willen.

Bij de bezoeken die VWS het afgelopen najaar heeft afgelegd aan gemeenten hebben gemeenten meerdere keren gepleit voor meer budget voor Jeugd en Wmo vanwege een groot verschil in het budget dat gemeenten

van het Rijk voor 2015 krijgen en het budget dat aanbieders aangaven nodig te hebben om hun taak goed te kunnen uitvoeren. Vanuit het gebrek aan comfort dat gemeenten ervoeren door deze discrepantie is gesproken over de cijfers in 2014. VWS heeft daarop in de media uitgesproken dat het “de vinger aan de pols zou houden” en in te zetten op zorgcontinuïteit en het behoud van werkgelegenheid via de huishoudelijke hulp toelage. Er zijn geen bestuurlijke afspraken gemaakt over de gevolgen van de cijfers in 2014 voor de budgetten van gemeenten ¹. Bestuurlijke afspraken tussen overheidslagen lijken geen waarde te hebben in de huidige plannen van het kabinet. Dit geeft gemeenten geen vertrouwen in een partnerschap bij de uitvoering van de nieuwe taken.

3 Strijdig met interbestuurlijke verhoudingen en de systematiek van het Gemeentefonds

Vanaf 2015 zijn de middelen Jeugd en Wmo onderdeel van het gemeentefonds. Als een taak is gedecentraliseerd naar gemeenten, dan geldt er na overgang van het budget, dat aanpassingen voor de jaren daarna bepaald worden door indexering (volume, prijs, loon-indexatie).

De spelregels voor het gemeentefonds zijn vastgelegd in de Financiële Verhoudingswet. Daarin is opgenomen dat het budget kan wijzigen om drie redenen:

- Tweezijdige bestuursafspraken;
- Indexatie;
- Taakwijzigingen.

Geen van de drie zaken is aan de orde, dus het budget van gemeenten kan niet bijgesteld worden in 2015 en in de jaren daarna.

Dat het kabinet voornemens is om de budgetten van gemeenten afhankelijk te maken van de kostenbeheersing bij de uitvoering van een rijkstaak als de WLz, gaat in tegen interbestuurlijke verhoudingen in ons land. Daarnaast brengt het gemeenten in positie dat zij cliënten moeten blijven tellen in een systeem dat daar niet op is gericht; de opdracht aan gemeenten binnen de Wmo en Jeugdwet is nu juist dat zij geen nalatenschap van de AWBZ in stand moeten houden.

Het doel van de stelselwijzigingen heeft een sterke relatie met de financiële houdbaarheid van het zorgsysteem. Hiertoe ligt de nadruk in de herziening van de langdurige zorg op meer eigen kracht, meer preventie, en meer ondersteuning aan de voorkant. Het feit dat de WLz in 2014 gegroeid is betekent dat er nog meer - en niet minder! - investeringen nodig zijn in de gemeentelijke zorg en begeleiding die hierop gericht is. Waaronder in wijkteams, in algemene voorzieningen, in het stimuleren van vrijwilligerswerk. Kortom: een effectieve Wmo en Jeugd mogen best meer kosten, omdat daardoor nóg hogere kosten in de WLz in de toekomst voorkomen worden.

Als gemeenten hiertoe niet in staat worden gesteld door een nieuwe korting, dan zijn gemeenten door het kabinet gedwongen om cliënten sneller gebruik te laten maken van de WLz. Omdat zij niet voldoende kunnen investeren in algemene en preventieve voorzieningen en minder arrangementen/maatregelen aan inwoners kunnen aanbieden. Als dit gebeurt staat de prikkel tot kostenbeheersing precies de verkeerde kant op!

Benieuwd naar wat de leden van de VNG hierover denken? Zie ommesijde voor de enquête ➔

¹ Behoudens de taken Beschermd wonen, de WLz indiceerbaren (13.000) en Jeugd GGZ

Wachlijsten, sluitingen en minder toegang als gevolg van nieuwe zorgkortingingen

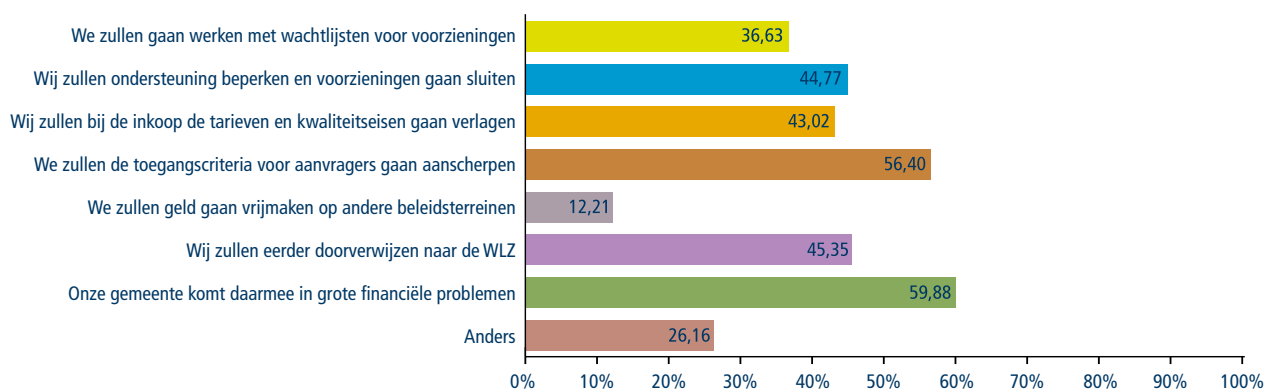
De VNG vroeg haar leden naar de effecten als nieuwe kortingen door het Rijk op gemeentelijke zorgbudgetten doorgaan. De VNG ontving in korte tijd van 187 bestuurders een antwoord, waarmee de enquête een representatief beeld geeft van de achterban.

Meer besparen is onmogelijk

Aan gemeenten werd gevraagd of het opnieuw te bezuinigen budget door de gemeente kan worden bespaard? Slechts 4% geeft aan dat de nieuwe bezuinigingen te besparen zijn. Maar liefst 96% geeft aan dat dit niet mogelijk is.

Consequenties voor het beleid

Ook werd aan bestuurders gevraagd: Als het kabinet besluit de gemeentelijke budgetten voor Jeugd en Wmo te verlagen met een bedrag dat oploopt tot meer dan € 435 mln in 2018, wat betekent dat dan voor het beleid in uw gemeente? Bestuurders konden meerdere antwoorden aanvinken en dat resulteerde in het volgende beeld.

Eerstelijns zorg soberder, tweedelijns zorg zwaarder belast

Bestuurders die 'Anders' aanvinkten gaven ook blijk van grote zorgen. Zo schreef een bestuurder: *"Maatregelen die de doelgroep treffen wil je zo lang mogelijk voorkomen. Dat is mij heel veel waard. Maar als er geen andere mogelijkheden meer overblijven, wat moet ik dan. Maar met pijn in het hart."*

Duidelijk is dat gemeenten massaal aangeven hun inwoners bij nieuwe bezuinigingen niet meer te kunnen ontzien: *"Vermoedelijk zal de kwetsbare groep hier onder leiden. We zien nu dat de aanvragen voor jeugd meer zijn dan waarop gerekend is. We zullen hier in moeten snijden. Onze gemeente steekt er al meer eigen middelen in dan verwacht mag worden...[...]"* Meerdere bestuurders geven ook aan dat deze bezuinigingen de zorg juist duurder zal maken. Een van hen schreef: *"Dat betekent dat de laagdrempelige toegang en preventieve werking van de decentralisaties soberder wordt, waardoor de vraag naar 2e-lijns zorg uiteindelijk weer groter wordt. De hele gedachte achter de decentralisaties wordt hierdoor teniet gedaan."*

Transitie vraagt om rust en overzicht

Ook geven bestuurders aan dat de timing van deze nieuw plannen zeer slecht is. Een bestuurder schreef: *"Wat betreft kwaliteit en capaciteit betreft lijkt het mij op dit moment ongewenst om daar verder op te bezuinigen. We zitten met overgangsrechten, nieuwe aanvragers en grote bezuinigingen op huishoudelijke hulp. Er zijn nu al grote tekorten. Transitie vraagt om rust en overzicht; laat gemeenten daar naartoe werken ipv het stapelen van maatregel op maatregel."*

Consequenties voor langere termijn

Gemeenten zien als deze nieuwe bezuinigingen doorgaan ook op de langere termijn grote gevaren. Zo schrijft een bestuurder: *"Onze inwoners gaan dit merken en worden daar de dupe van. Wij geloven echt in het behalen van effectiviteit en daarmee ook een efficiencyslag. Maar daar zit wel een grens aan. Een transformatie vraagt tijd. Het is heel moeilijk om op basis van drie maanden uitvoering nu dit soort vragen te beantwoorden. Het Rijk laat zich met deze extra kortingen niet zien als een betrouwbare partner waardoor gemeenten hun verantwoordelijkheid niet goed kunnen nemen."* Nog een citaat: *Mensen tussen wal en schip, maar vooral schrijnende situaties niet of te laat opmerken met als gevolg hogere kosten en of calamiteiten.*